

Is de overheid het buitengewoon onderwijs vergeten?

Een noodkreet vanuit BuBao Het Sas in Ekeren

Eind vorig schooljaar belandt een alarmerend bericht van vakbondsafgevaardigde Patrick Laforce in onze mailbox. “Het gaat mis op onze school. Het lijkt wel alsof zowel onze kinderen als het personeel vergeten worden. Met de huidige werkmiddelen kunnen we geen veilige zorg en kwaliteitsvol onderwijs garanderen.” Kort daarna zitten we samen aan tafel. Samen met directeur Ine Dierickx geeft Patrick een helder beeld van de situatie.

Wie loopt school in BuBao Het Sas?

Patrick: Wij bieden onderwijs aan leerlingen met een verstandelijke beperking (type 2) en/of een fysieke beperking (type 4). Ook leerlingen met ernstige meervoudige beperkingen (EMB) hebben een plek op onze school. Vroeger hadden we een heel aantal leerklassen waar we een niveau vierde leerjaar voor taal en zesde leerjaar voor rekenen haalden. En enkele klassen voor leerlingen met een meervoudige beperking. Nu merken we reeds vele jaren een grote stijging van leerlingen met een meervoudige beperking. Alleen voor zo'n klas staan is onmogelijk geworden. Onze leerlingen hebben een steeds grotere zorgnood en hun problematiek wordt complexer. Dit vraagt extra middelen. Die hebben we niet.

Kunnen jullie die verzwaring in zorgnood verklaren?

Ine: Kinderen met een motorische beperking gaan vaker dan vroeger naar het regulier onderwijs. Dat is zeker een goede evolutie. Bij ons blijven de leerlingen met zware zorgnoden, zoals maaltijdbegeleiding, nood aan intense therapie (kine, logo en ergo). Vele leerlingen hebben epilepsie en dagelijks nood aan medische zorg. Wij bieden onderwijs én zorg. Daarnaast lopen er bij ons meer kinderen

school met een ernstige mentale beperking. Vaak in combinatie met autisme, gedrags- en emotionele problemen. Soms voelen we dat we niet het juiste aanbod kunnen doen voor onze leerlingen of dat onderwijs bij ons op school niet is wat leerlingen nodig hebben. Vroeger werden deze kinderen meer opgevangen in schoolvervangende dagopvang. Maar deze zorgcentra hebben lange wachtlijsten, de kost om er te verblijven is hoog. Vaak is er geen vervoer voorzien. Veel kinderen blijven daarom gewoon hier. Ouders kiezen bewuster voor het recht op onderwijs en dus een school.

Er is een tekort aan middelen?

Patrick: Als je veel zorg nodig hebt, heeft dat grote invloed op je algemene ontwikkeling. Er zijn dan minder kansen om de wereld rondom je te ontdekken. Je hebt er gewoon geen tijd voor. Ook die kinderen willen wij onderwijs bieden. Want zelfs al noemen we hen beperkt, geloof me, zij hebben talenten. Zij hebben het veel moeilijker dan wij en tonen toch zoveel wilskracht en doorzettingsvermogen. Wij kunnen veel van hen leren. In 1980 bepaalde de overheid op basis van de profielen die toen instroomden hoeveel werkmiddelen het buitengewoon onderwijs krijgt. Sindsdien is op die middelen bespaard en >>

‘Lesgeven lukt, maar de tijd waarin we effectief lesgeven is zeer beperkt. De nood aan zorg neemt veel van onze tijd in beslag’

Ine Dierickx, directeur

TEKST
Katrien Liebaut

FOTO'S
Daniël Rys

>> daarbovenop is de doelgroep sterk ver-
zwaard.
Ine: Voor kwaliteitsvol onderwijs heb je vol-
doende werkmiddelen nodig. Maar om de
veiligheid in de klas te bewaken ook. Helaas is
er maar één pot om uit te delen. Dan moet je
kiezen voor veiligheid.

Wat bedoel je met kiezen voor veiligheid?

Ine: Veiligheid draait om essentiële zorg: kin-
deren veilig laten eten, hulpmiddelen correct
gebruiken en escalaties voorkomen. Gebrek
aan personeel en tijd zetten die veiligheid on-
der druk. Als er elk moment verslikkingsge-
vaar is, als je te snel moet werken, als je niet
weet hoe je een tillift correct gebruikt, dan
komt de veiligheid van de leerlingen in het ge-
drang. Daarnaast draait het bewaken van vei-
ligheid bij onze leerlingen ook om het veilig
kunnen ingrijpen bij gedragsproblemen en om
escalatie met fysieke agressie te voorkomen.

**Hebben jullie partners om deze zorgnood sa-
men te dragen?**

Ine: Veel van onze leerlingen zijn ook cliënt bij
het multifunctioneel centrum (MFC) op onze
campus. Hun zorgkundigen nemen een aantal
verzorgingstaken op. Veel van onze leerlingen
krijgen ook individuele therapie bij hen. Maar
ook binnen Welzijn is er al jaren een nood-
kreet, ook zij staan onder druk. Ze kunnen
niet alle zorgvragen van de kinderen opne-
men. Daarnaast doen sommige kinderen be-
roep op thuisverpleging. En gelukkig kunnen

we rekenen op een groep enthousiaste vrijwil-
ligers. Deze hebben recht op een vrijwilli-
gersvergoeding, wat een grote hap neemt uit
ons budget. Ondanks ieders inzet komen we
handen te kort. Daarom voert iedereen hier
op school - van leraar tot directie - dagelijks
zorgtaken uit.

**Is er in een schooldag voldoende tijd voor
onderwijs?**

Ine: Lesgeven lukt, maar de tijd waarin we ef-
fectief lesgeven is zeer beperkt. De nood aan
zorg neemt veel van onze tijd in beslag. Onze
dagen zijn voor een groot deel gevuld met
verschoningen, tienuurtjes, middagmaaltijden
... In een tienuurtje en een verzorging kruipt
al gauw een uur werk. Ook tijdens de lesmo-
menten zelf worden we vaak gestoord, omdat
de leerlingen de les moeten verlaten voor
therapie bij het MFC.
Patrick: De middagpauze voor het personeel
staat onder druk. Vroeger konden onze leer-
lingen in grotere groepen eten. Naarmate de
doelgroep zwaarder wordt, hebben we steeds
meer mensen nodig. Tijdens het middageten
hebben we meer handen nodig voor de één op
één maaltijdbegeleiding. Ook spelen tijdens
de middagpauze vraagt veel ondersteuning en
begeleiding. Onze leerlingen kunnen niet in
een grote groep buiten spelen. Het is altijd al-
le hens aan dek. De onderwijstijd staat jaar na
jaar meer onder druk. De kerntaak van het
personeel wordt vaak in vraag gesteld, want
er komen steeds meer zorgtaken bij.

**Wat is jullie mening over de bekwame helper
en het feit dat leraren voortaan meer zorgta-
ken mogen uitvoeren?**

Ine: We begrijpen dat een leraar in het ge-
woon onderwijs bijvoorbeeld antibiotica die de
leerling meebrengt, toedient volgens voor-
schrift van de arts. Maar op deze school is dat
toch net iets anders. Hier draait het niet om
een occasioneel pilletje. Meerdere personen
van het MFC doen hier dagelijks medicatie-
rondes. Ze volgen de medische toestand van
de leerlingen op en doen registraties, ...
Volgens het principe van de bekwame helper
zouden onze leraren die medicijnen nu ook
mogen geven. Maar daarvoor zou ik extra
personeel moeten aanwerven. Die middelen
zijn er niet.

Is het moeilijk om personeel te vinden?

Ine: Ja! Want de mensen kennen ons niet. De
laatste jaren zien we amper nog stagiairs uit
de lerarenopleiding. Pas recent kwamen we
te weten hoe dat komt. In een aantal hoge-
scholen kunnen studenten niet kiezen voor
een stage hier. Ze willen hun studenten een
lesopbouw met beginsituatie, doel en evalua-
tie bijbrengen. Ze lijken ervan uit te gaan dat
dat hier niet kan. Maar onze leerlingen zijn er
wel. En ze hebben recht op onderwijs. Dan
moeten er toch leraren zijn? Hoe kan je je in-
teresseren in onze doelgroep als je die nooit
hebt leren kennen? Ik begrijp dat je in de op-
leiding voor onze doelgroep moet afwijken
van de klassieke aanpak. Maar realistische
lesdoelen voor hen ontwikkelen moet je ook
leren. Als we willen evolueren naar een in-
clusieve wereld dan mag onze doelgroep niet
vergeten worden binnen opleidingen.

Hoe kijken jullie naar inclusief onderwijs?

Patrick: Twee jaar geleden verhuisden wij
naar deze nieuwbouw. Mij leek het vanzelf-
sprekend dat er op deze campus ook een
school voor gewoon onderwijs kwam. Dat is
niet gebeurd. Ik vind dat een gemiste kans.
Met een gewone school zouden we ontmoet-
tingsmomenten en gezamenlijke activiteiten
kunnen organiseren, we zouden personeel
kunnen uitwisselen. Het zou de mensen écht
dichter bij elkaar brengen. Dat is waar inclu-
sie voor mij rond draait. Pas als onze mensen
zichtbaar zijn, kunnen we de afstand tussen
ons verkleinen. Dan zullen we niet meer
schrikken als we in het pretpark iemand met
een beperking in de wachtrij zien. Onze
school bevindt zich aan het einde van een
woonwijk. Hier komt niemand die hier niet
moet zijn. Achter ons ligt een bosje en daarna
bots je op de autostrade. We zitten hier let-
terlijk verstopt. Dus als de overheid vandaag
met ideeën over pilootprojecten voor inclusief
onderwijs naar buiten komt dan denk ik: ge-
miste kans.
De inclusienota klinkt als een mooie droom,
maar zonder middelen en personeel is die
onrealistisch. De aanpassingen die wij nodig
hebben, zoals brede gangen en aangepaste
liften, zijn kostbaar en ontbreken in de gewo-
ne scholen. Waar ga je de middelen daarvoor
halen, als het nog niet eens lukt om de basis-

infrastructuur van die scholen op punt te
stellen of om genoeg personeel te voorzien
om het lerarentekort tegen te gaan?
Trouwens, zelfs als onze kinderen met extra
zorgen alle ondersteuning krijgen die ze no-
dig hebben, kom ik maar aan dertig van de
honderd zestig die eventueel in een gewone
school kunnen meedraaien.

**De Commissie Inclusief Onderwijs zegt ook:
onderwijs overdag en therapie erna.**

Ine: Dit inclusierapport werd niet op maat van
onze kinderen geschreven. Onze leerlingen
hebben de therapie overdag nodig.

**Merk je veel uitval bij het personeel omwille
van het werk?**

Ine: De werkdruk weegt op het personeel. Ik
zie meer mensen verlofstelsels nemen, ge-
woon om het werk draaglijk te houden. Ik
weet ook dat mijn collega's volhouden, zelfs
al hebben ze geen stem door een keelinfectie
en blijven ze eigenlijk beter thuis. En net door
zo lang vol te houden, vallen ze extra lang uit.
Virussen gaan hier trouwens het hele jaar
door rond. Ouders proberen ook maar het
hoofd boven water te houden en hun job te
behouden, en kunnen hun kinderen niet zo-
maar thuis houden met een verkoudheid. De
collega's met een voltijdse betrekking zijn in
de minderheid. Dat legt druk op de organisa-
tie. Onlangs moesten we door personeelste-
kort een klas vragen om thuis te blijven. Dat
is voor de ouders niet evident. Zij moeten
doorheen het jaar al zoveel vrij nemen voor
doktersbezoeken en onderzoeken en kunnen
daar maar enkele dagen verlof om dwingende
redenen voor inzetten. En wat met de ouders die
verplicht Nederlandse les moeten volgen?
Wat gaat er gebeuren als de regering daar-
voor binnenkort straffen gaat invoeren? Ik
maak me daar zorgen over.
Patrick: Wij willen er zijn voor de kinderen én
hun ouders, maar dan moeten wij onszelf als
school kunnen beschermen. We moeten
grenzen kunnen stellen om kwalitatief onder-
wijs te blijven bieden. Werken in het buiten-
gewoon onderwijs is een serieuze uitdaging.
Toch kan ik niet genoeg benadrukken hoe
fantastisch ik mijn job vind, hoe waardevol en
krachtig werken met mensen met een beper-
king is.

**Het buitengewoon
onderwijs op de
beleidsagenda!**

Het buitengewoon onder-
wijs heeft nood aan een
visie op de toekomst.
De werkings- en
omkaderingsmiddelen
worden nog steeds
bepaald op basis van de
zorgprofielen die in de
jaren 80 instroomden.
Op die middelen is
bespaard en daarbovenop
is de doelgroep sterk ver-
zwaard. Het COV vraagt
dat de totale personeels-
omkadering en de
werkmiddelen voor de
verschillende types
voelbaar versterkt
worden. Als de overheid
nieuwe maatregelen
invoert voor het basis-
onderwijs moet rekening
gehouden worden met de
eigen noden van het
buitengewoon onderwijs.
In de nabije toekomst
moet een samen-
werking tussen
gewoon en buitengewoon
onderwijs versterkt
worden zodat een
overgang tussen de twee
flexibeler wordt. Dit is
niet mogelijk zonder
aandacht voor het
onderwijslandschap,
extra investeringen en
een stevige injectie voor
scholenbouw.

Het COV wil er mee voor
zorgen dat het buiten-
gewoon onderwijs
daadwerkelijk wordt
geherwaardeerd en
expliciet op de
beleidsagenda wordt
gezet.

Patrick Laforce,
vakbondsafgevaardigde